

Рецензия

*от доц. д-р Георги Метев Петков, департамент „Музика“ на НБУ,
професионално направление 8.3 „Музикално и танцово изкуство“*

за докторската дисертация

на

Величка Георгиева Чаушева

на тема:

**„Мястото на българския песенен фолклор в слуховото развитие
на подрастващите. Възможности за приложението му в
съвременното образователно пространство“**

за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“

Професионално направление: 8.3. Музикално и танцово изкуство

**Научен ръководител: проф. д-р Георг Краев, проф. д-р Светла Калудова-
Станилова**

Дисертационният труд, с обем от 202 страници, се състои от увод, изложение в четири глави, заключение, използвани литературни източници – 133 заглавия на български език и 8 на руски и английски език, приложения, които съдържат: Приложение № 1 - таблици №1, №2 и №3; Приложение № 2: нотни примери на коледарски и лазарски песни; Приложение № 3 – Анкети на родители; Анкети на деца; Анкети на музикални ръководители.

Творческата биография на дисертантката Величка Чаушева е професионално свързана с песенния фолклор. Тя е дългогодишен участник в световно известния женски народен хор „Български гласове - АНГЕЛИТЕ“ и

„Драгостин Фолк Национал“. От 2009г. е преподавател по народно пеене в НМУ „Л.Пипков“. Избраната тема на изследването е тясно свързана с нейната професионално-практическа дейност. Чрез заглавието **„Мястото на българския песенен фолклор в слуховото развитие на подрастващите“**, авторката поставя фокуса върху една твърде „болна“ за нашето време и до някъде избягвана от изследователите тема.

В увода на изследването е представена актуалността и значимостта на проблема. Целите и задачите, които си поставя авторката имат своята обосновка в отделните глави. За приносния характер на дисертацията може да се съди по недостатъчните досега научни разработки и изследвания по конкретния проблем. Величка Чаушева изразява основателното си притеснение за недостатъчното и донякъде „символично“ присъствие на българския песенен фолклор в учебните помагала на образователно направление „Музика за детската градина“. Представена е историческа справка за изданията и личностите, дали своя значителен принос след Освобождението до наши дни за обогатяването на музикално-фолклорния репертоар, подходящ за работа с малки деца. Като основна задача на настоящи труд, авторката се е постарала да „посочи“ мястото и значението на българския песенен фолклор в слуховото развитие на подрастващите.

В първа глава е представена систематизирана информация за някои добри практики на чужди образователни системи, ползващи фолклора си като основа за музикално възпитание. Изведени са и основни щрихи в търсенията на правилна методика и подходи за обучение чрез фолклор в България след Освобождението до наши дни, като са направени паралели с училищната и извънучилищната дейност. Анализирани са и проблематиката, свързана с

влиянието на глобализацията върху музикално-фолклорното ни наследство и образователната система.

Условията и средствата за обучение в класическата и не-класическата фолклорна култура и тяхното влияние върху развитието на подрастващите са представени и анализирани в глава втора. Обобщени са механизмите за предаване на социалния опит и фолклорното наследство от поколение на поколение и изместването на „образователната“ поколенческа практика от училищния учебен процес. Особено приносна е глава трета, където авторката дава предложение за практическо изпълнение на конкретни методически насоки, подходи и задачи, целящи по-задълбочено запознаване на децата с българския песенен фолклор.

Анкетното проучване, посочено в глава четвърта, на част от децата, които участват във вокална група към ДГ 95 „Омайниче“ е в подкрепа на тезата, че народните песни са предпочитани от децата пред останалите, които изучават в детската градина. На базата на проведени анкети сред родители и музикални ръководители са направени ценни изводи, заключения и препоръки за практическо приложение в бъдещо музикално възпитание.

Предложена е система за изграждане на слухов опит и изграждане на естетически критерии у децата в ранна възраст чрез българския песенен фолклор. За пръв път е разгърната идеята да бъдат подбрани народни песни, изградени върху най-широко застъпените звукореди – еолийски, йонийски, фригийски, а също и да се използва и по-смело разнообразието от неравноделни размери. За бъдеща публикация текста има нужда от прецизиране на терминологичния апарат, както и тактовия размер на песента „Ой шопе, шопе“, която е нотирана реално в 7/16 а е зададен размер 13/16. В

пример №1 на стр. 124 е посочен дорийски тетрахорд под наименованието еолийски.

Авторката познава в дълбочина изследвания проблем и оценява творчески литературния материал от посочената библиография. Тезата, застъпена в научния материал, притежава научен потенциал, актуалност и практическа приложимост в посока изграждане на интонационно-звукови естетически критерии от най-ранна детска възраст на базата на българския песенен фолклор. Избраната методика на изследването е в съответствие с поставените цели и задачи. Заключението дава ясна представа за постигнатите резултати на изследването. Приносите на труда са изведени коректно на текстово равнище и са личен принос на Величка Чаушева:

- предлагане на система от модели за формиране и развитие на музикални способности у децата в ранна възраст чрез българските фолклорни интонации
- систематизиране на съществуващия музикално-възпитателен опит чрез практическото приложение на народни песни в предучилищната образователна система от Освобождението до наши дни и представяне на системно-структурна културологична картина на България
- обширно проследяване на процеса, свързан с развитието на идеята музикалното възпитание да бъде осъществено чрез фолклор в българските училища и изясняване на основните методически проблеми на привнесените отвън чужди методи и тяхното преодоляване
- изследване на промяната в нагласите, оценката и доверието сред обществеността към българския музикален фолклор и анализиране на неговото ползотворно влияние върху личностното и духовно израстване на подрастващите

- проследяване влиянието на някои глобализационни процеси върху осъзнаването на българския песенен фолклор като фактор в слуховото развитие на подрастващите
- разглеждане на пълноценното и оптимално взаимодействие между семейството, детската градина и обществеността, с цел насърчаване на социално-личностното развитие на подрастващите
- представяне на модел за работа на базата на гласно-инструментална основа

Представеният дисертационен труд „Мястото на българския песенен фолклор в слуховото развитие на подрастващите. Възможности за приложението му в съвременното образователно пространство” отразява сегашното реално състояние на народната песен в предучилищното образование. В настоящия труд е изследвано и подчертано значимото място на българската народна песен за музикалното възпитание на подрастващите в предучилищна възраст, като е доказана добрата перспективност, която дава българският песенен фолклор, като възможност за пряко приложение в музикално-възпитателната практика в тази възраст. Темата е многообхватна и реализираните в изследването теоретико-практически наблюдения, обобщения, изводи и резултати на труда могат да бъдат използвани и за последващи ги изследвания и научни разработки.

Авторефератът е изготвен съгласно изискванията и правилно отразява основните положения и научни приноси на дисертационния труд. Дисертантката има три публикации, свързани с темата на научната разработка.

На база на гореизложеното считам, че докторантката отговаря на необходимите изисквания по ЗРАСРБ и предлагам на уважаемото научно

жури да присъди на Величка Чашева образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление: 8.3. Музикално и танцово изкуство.

София 30.12 2021г.

Рецензент

Доц. д-р Георги Петков